

Βλαπτική μεταβολή

Δικαιώματα μισθωτού επί μονομερούς και βλαπτικής για τον εργαζόμενο μεταβολής – Περίπτωση βάνουσης, προσβλητικής συμπεριφοράς προς εργαζόμενο και τραυματισμού αυτού από μέλος του Δ.Σ. της εργοδοτικής εταιρείας – Δικαίωμα λήψεως της αποζημιώσεως απολύσεως και ευλόγου χρηματικής ικανοποιήσεως για ηθική βλάβη – Ανεπίτρεπτος ο συμψηφισμός αμοιβής υπερωρίας προς καταβαλλόμενες υπέρτερες των νομίμων αποδοχές – Επιτρεπτός ο συμψηφισμός αμοιβής υπερεργασίας.

Πρόεδρος: ΓΕΡ. ΤΣΟΥΝΗΣ

Εισηγητής: ΕΛ.ΖΑΡΑΣ

Δικηγόροι: Ηλ. Σαρακενίδης – Βασ. Καρταλτζής

(...)III. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 57, 200, 288, 648, 651 και 663 του Α.Κ.7 του Ν. 2112/20, 5 παράγραφος 3 του Ν. 3198/55, 2 παράγραφος 1 και 5 του Συντάγματος, συνάγεται ότι η από μέρους του εργοδότη μονομερής και βλαπτική για τον εργαζόμενο μεταβολή των όρων εργασίας δεν υπάγεται μεν καθ'εαυτή τη λύση της συμβάσεως εργασίας, μπορεί όμως ο εργαζόμενος να την θεωρήσει άτακτη καταγγελία της συμβάσεως, να αποχωρήσει από την υπηρεσία και να απαιτήσει την καταβολή αποζημιώσεως που προβλέπει το άρθρο 3 του Ν. 2112/20. Είναι δε βλαπτική για τον εργαζόμενο η μεταβολή των εργασιακών όρων όχι μόνον όταν προκαλεί υλική ζημία, αλλά και όταν επιφέρει ηθική βλάβη, πράγμα που συμβαίνει ενόψει και του κατ'εξοχήν προσωπικού χαρακτήρα της σχέσεως εργασίας, και στην περίπτωση συμπεριφοράς του εργοδότη (ή του προσώπου που τον αντιπροσωπεύει στην διεύθυνση της επιχειρήσεώς του) βάνουσης ή προσβλητικής της προσωπικότητας του εργαζομένου, προς την οποία ο εργοδότης οφείλει σεβασμό, μεταξύ άλλων και ως εκδήλωση της υποχρεώσεως προνοίας που υπέχει έναντι του μισθωτού του. Η ηθική ζημία του μισθωτού υφίσταται έστω και αν η ανοίκεια συμπεριφορά του εργοδότη δεν εκπορεύεται από δόλια προαίρεση του τελευταίου για βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας ή για εξαναγκασμό του εργαζομένου σε αποχώρηση από την υπηρεσία. Αρκεί το ότι η συμπεριφορά αυτή δημιούργησε τέτοιες συνθήκες ώστε, κατά αντικειμενική κρίση και σύμφωνα με την καλή πίστη, να μην είναι πλέον δυνατή η παροχή της εργασίας του μισθωτού με πνεύμα αμοιβαίας κατανοήσεως και συνεργασίας, ή επέφερε τέτοια ηθική μείωση στην προσωπικότητα του εργαζομένου, ώστε η εξακολούθηση της εργασίας του στο χώρο επιχειρήσεως του εργοδότη να αποβαίνει αδύνατη ή εκτάκτως δυσχερής (Ολ. ΑΠ 13/87, ΑΠ 1426/04 ΤΝΠ Νόμος). (...)

Αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Η εναγομένη ανώνυμη εταιρεία, που εδρεύει στον Τρίλοφο Θεσσαλονίκης, έχει ως αντικείμενο δραστηριότητας την εμπορία και διανομή διαφόρων καταναλωτικών προϊόντων σε σούπερ μάρκετ. Την 1.2.92 συνήψε με τον ενάγοντα, σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου και έκτοτε τον προσέλαβε ως υπάλληλο γραφείου. Με την ιδιότητά του αυτή ασχολείτο με τη μηχανοργάνωση της εταιρείας, την οργάνωση των παραγγελιών, την έκδοση τιμολογίων πώλησης και παροχής υπηρεσιών και τον καθορισμό των δρομολογίων των φορτηγών. Λόγω της εμπιστοσύνης που σταδιακά άρχισε να απολαμβάνει από τον νόμιμο εκπρόσωπο και Πρόεδρο του Δ.Σ. της εναγομένης Κ.Θ., ο τελευταίος του παραχώρησε την εξουσία να δίνει εντολές στο προσωπικό της εναγομένης για το καθημερινό τους πρόγραμμα εργασίας και την εκτέλεση των παραγγελιών, φορτώσεων και δρομολογίων. Η εναγομένη ανώνυμη εταιρεία

ιδρύθηκε το έτος 1972 από τον Κ.Θ., ενώ από το 1995 το Διοικητικό της Συμβούλιο αποτελείται από τον ίδιο, ως Διευθύνοντα Σύμβουλο και Πρόεδρο, τη σύζυγό του Μαρία και το γιού του Μιχαήλ ως μέλη, ενώ και η κόρη του Κυριακή εργάζεται στην εταιρεία. Πρόκειται, δηλαδή, για οικογενειακή επιχείρηση. Οι εγκαταστάσεις της εταιρείας βρίσκονται στον Τρίλοφο Θεσσαλονίκης, σε χώρο παρακείμενο της οικίας του Κ.Θ. Οι Κωνσταντίνος και Μιχαήλ Θ. (πατέρας και γιός) είναι, μαζί με τον Τ.Χ., και εταίροι της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης με την επωνυμία «Ι ΕΠΕ», που εδρεύει στη Νοχωρούδα Θεσσαλονίκης και ασχολείται με το εμπόριο προϊόντων, τροφίμων, και γενικά κάθε είδους εφοδιασμό σούπερ μάρκετ στην Ελλάδα και το εξωτερικό, με διαχειριστή και νόμιμο εκπρόσωπο τον Μιχαήλ Θ. Η ανωτέρω «Ι ΕΠΕ» συνεργάζεται στενά με την εναγομένη ΑΕ και η τελευταία εξυπηρετεί, με τα φορτηγά και τους οδηγούς της, τη δεύτερη (Ι. ΕΠΕ) στις παραδόσεις των πωλουμένων προϊόντων της, στους πελάτες της. Το πρωί της 29.8.2005, ημέρα Δευτέρα, ο ενάγων έδωσε εντολή στον Σ. Λ., οδηγό της εναγομένης Α.Ε., να παραλάβει δύο φορτία από την «Ι. ΕΠΕ» και να τα παραδώσει στο σούπερ μάρκετ «ΑΤΛΑΝΤΙΚ». Το πρώτο δρομολόγιο εκτελέστηκε κανονικά, ωστόσο λόγω του ότι η ώρα ήταν δύο το μεσημέρι, όταν ολοκληρώθηκε το πρώτο δρομολόγιο, ο ενάγων έδωσε εντολή στον άνω οδηγό να μεταβεί στην έδρα της εναγομένης, για να παραλάβει προϊόντα και να τα διανείμει, σε πελάτες της Α.Ε., στη Χαλκιδική, όπου θα μετέβαινε (κατοικούσε στη νέα Ποτιδαία), και έτσι ματαιώθηκε για την ημέρα εκείνη το δεύτερο δρομολόγιο διανομής προϊόντων της «Ι. ΕΠΕ» προς σούπερ μάρκετ. Το γεγονός αυτό εξόργισε σφόδρα τον Μ.Θ., καθώς, σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχε με τον Τ.Χ., έμαθε ότι είχε ήδη κοπεί από την «Ι. ΕΠΕ», για το δεύτερο δρομολόγιο, το σχετικό τιμολόγιο αποστολής και πώλησης προϊόντων της. Εκνευρισμένος, λοιπόν, εισήλθε στο γραφείο, όπου εργαζόταν ο ενάγων, προκειμένου να του ζητήσει εξηγήσεις για το μη εκτελεσθέν ως άνω δεύτερο δρομολόγιο. Ο ενάγων του εξήγησε τι είχε συμβεί, πλην όμως ο Μ.Θ., ο οποίος ήταν μέλος του Δ.Σ. της εναγομένης και εκπροσωπούσε εκείνη την ώρα τον πατέρα του, που ήταν στην παρεκεί κατοικία του, δεν ικανοποιήθηκε από τις εξηγήσεις που έλαβε και άρχισε να ωρύεται, επιρρίπτοντας στον ενάγοντα την ευθύνη της ματαίωσης του άνω δρομολογίου. Πρόσταξε δε επιτακτικά τον ενάγοντα, με απειλητικό ύφος, να μεταβεί στα γραφεία της «Ι. ΕΠΕ.», για να ακυρώσει το εκδοθέν τιμολόγιο αποστολής. Σε άρνηση του ενάγοντος, άρπαξε τον εκτυπωτή για να τον σηκώσει, αλλά επειδή ήταν βαρύς δεν τα κατάφερε, του έμειναν στα χέρια του πλαστικά μέρη αυτού (εκτυπωτή), τα οποία εκσφενδόνισε με δύναμη προς το πρόσωπο του ενάγοντα και αμέσως μετά, με το δεξί του χέρι, έσπρωξε με δύναμη προς το μέρος του ενάγοντος μια οθόνη TFT του ηλεκτρονικού υπολογιστή, που χρησιμοποιούσε ο ενάγων για την εργασία του, και βρισκόταν πάνω στο γραφείο του. Τα πλαστικά που εκσφενδόνισε προς τον ενάγοντα, προκάλεσαν τραύμα στο μέτωπο του τελευταίου, πάνω από το αριστερό του μάτι. Μετά τον τραυματισμό του αυτό, εξήλθε των γραφείων της εναγομένης, με αίματα στο πρόσωπό του, με σκοπό να πάει στο Κέντρο Υγείας Θέρμης, για πρώτες βοήθειες. Πριν εισέλθει στο αυτοκίνητό του, τον πρόλαβε ο Κ.Θ., που είχε ακούσει τις φωνές του γιού του από το παρεκεί σπίτι του και προσέτρεξε στην εταιρεία να δει τι συμβαίνει. Όταν αντίκρισε τον ενάγοντα με αίματα, του ζήτησε, παρακαλώντας τον, να επιστρέψει στα γραφεία της εταιρείας, προκειμένου να του προσφέρουν τις πρώτες βοήθειες. Πράγματι, ο ενάγων επέστρεψε στην εταιρεία και εκεί η Μ.Π. (υπάλληλος) και η Κ.Θ. (θυγατέρα του Προέδρου του Δ.Σ. εναγομένης) καθάρισαν το τραύμα του. Κατόπιν, ο ενάγων αποχώρησε από τα γραφεία της εναγομένης και μετέβη μόνος του, με το αυτοκίνητό του, στο Κέντρο Υγείας Θέρμης, από όπου παραπέμφθηκε στο εφημερεύον νοσοκομείο Φοίνικα Θεσσαλονίκης, ενώ του απαγορεύθηκε να οδηγήσει το αυτοκίνητο του, γιατί αισθανόταν ζάλη, και για το λόγο αυτό κλήθηκε ταξί προκειμένου να τον μεταφέρει στο άνω νοσοκομείο. Κατά την βεβαίωση του αναπληρωτή διευθυντή του χειρουργικού τμήματος του νοσοκομείου, ο ενάγων έφερε «αποσπασματικό τραύμα μετώπου» και είχε «ήπια ζάλη». Στο νοσοκομείο του έγινε καθαρισμός τραύματος και «αντιτετανική κάλυψη» και κατόπιν,

αφού αρνήθηκε την εισαγωγή του στο νοσοκομείο, επέστρεψε στην οικεία του με το αυτοκίνητό της Κ.Θ., που στο μεταξύ είχε φθάσει στο νοσοκομείο. Ωστόσο, μετά από τέσσερις ώρες επέστρεψε στο ίδιο νοσοκομείο, καθώς εξακολουθούσε να νιώθει ζάλη και εισήλθε στην χειρουργική κλινική, από όπου εξήλθε την 1.9.2005. Μετά το άνω συμβάν ο ενάγων δεν επέστρεψε στην εργασία του. Και αυτό, γιατί την παραπάνω συμπεριφορά του μέλους του Δ.Σ. της εναγομένης Μ.Θ., ο ενάγων την θεώρησε βάνανυση, προσβλητική και αδικοπρακτική και συνακόλουθα ως βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας του και ως άτακτη καταγγελία της σύμβασης εργασίας του, πράγμα που γνωστοποίησε στην εναγομένη, στις 5.9.2005, όταν της επέδωσε, με δικαστικό επιμελητή, την από 5.9.2005 εξώδικη δήλωσή του, με την οποία ζήτησε να του καταβληθεί και η νόμιμη αποζημίωσή του, για την καταγγελία αυτή. Από τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά αποδεικνύεται ότι ο ενάγων δέχθηκε ανοίκεια επίθεση κατά την ώρα της εργασίας του από τον Μ.Θ., μέλος του Δ.Σ. της εναγομένης, ο οποίος αντιπροσώπευε προσωρινά στην διεύθυνση της άνω επιχείρησης τον πατέρα του, Πρόεδρο του Δ.Σ. και διευθύνοντα σύμβουλο της εναγομένης Α.Ε., και υπέστη ελαφριά σωματική βλάβη της υγείας του και βάνανυση προσβολή της προσωπικότητάς του, δηλαδή της τιμής και υπόληψής του ως ατόμου και υπαλλήλου-στελέχους της εναγομένης εταιρείας. Η ανωτέρω συμπεριφορά του Μ.Θ., μέλους του Δ.Σ. της εναγομένης, κείται εκτός των ορίων του διευθυντικού δικαιώματος και συνιστά, πράγματι, βλαπτική μεταβολή των όρων της μέχρι τότε υφισταμένης εργασιακής σύμβασης του ενάγοντος μετά της εναγομένης εταιρείας, σε εκτέλεση της οποίας ο ενάγων πρόσφερε την εργασία του με εντιμότητα, συνέπεια και φιλολιμία επί δεκατέσσερα έτη. Λόγω της ηθικής αυτής μείωσης που υπέστη στην προσωπικότητά του ο ενάγων, κατά την αντικειμενική κρίση του δικαστηρίου αυτού και σύμφωνα με την καλή πίστη, κατέστη ιδιαίτερα δυσχερές σ'αυτόν (ενάγοντα) να εξακολουθήσει να προσφέρει στην εναγομένη την εργασία του, η οποία απαιτεί πνεύμα αμοιβαίας κατανόησης και εμπιστοσύνης, που εν προκειμένω απωλέσθη. Επομένως, ο ενάγων ορθώς θεώρησε την ανωτέρω επελθούσα μεταβολή στην εργασιακή του σχέση ως μονομερή εκ μέρους της εναγομένης βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας του και εντεύθεν ως άτακτη, από πλευράς της εναγομένης, καταγγελία της σύμβασης εργασίας του και αποχώρησε από την εργασία του. Γι'αυτό και η εναγομένη ήταν υποχρεωμένη να του καταβάλει την νόμιμη αποζημίωσή του (για το επιδικασθέν ύψος αυτής δεν υπάρχει λόγος έφεσης) (...).

IV. Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι από την ανωτέρω προσβολή της προσωπικότητας του ενάγοντος, ο τελευταίος υπέστη ηθική βλάβη, για αποκατάσταση της οποίας δικαιούται εύλογη χρηματική ικανοποίηση. Ενόψει του είδους της ανωτέρω προσβολής, της βαρύτητας και των συνθηκών τέλεσης αυτής, του τόπου, του χρόνου και του μέσου με το οποίο τελέσθηκε, της επαγγελματικής, κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης του ενάγοντος, της οικονομικής κατάστασης της εναγομένης, το Δικαστήριο αυτό κρίνει, λαμβάνοντας υπόψη και την αρχή της αναλογικότητας, ότι η εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπέστη ο ενάγων ανέρχεται στο ποσό των χιλίων πεντακοσίων ευρώ (1.500,00) (...)

V. Κατά τη διάταξη του άρθρου 8 § 4 του Ν.Δ. 4020/59, θεωρείται άκυρη κάθε συμφωνία μεταξύ εργοδότη και μισθωτών, με την οποία οι αξιώσεις από υπερωριακή απασχόληση (βασική αντιμισθία και προσαύξηση) θα καλύπτονται από τις καταβαλλόμενες υπέρτερες των νομίμων αποδοχές. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι, προκειμένου περί αμοιβής για υπερεργασία, δεν αποκλείεται ο συμβατικός καταλογισμός (συμψηφισμός) στις υπέρτερες των νομίμων καταβαλλόμενες αποδοχές, μετά από προηγούμενη συμφωνία εργοδότη και μισθωτού (ΑΠ 220/2007, ΑΠ 1129/2007, ΑΠ 1321/2006 ΤΝΠ ΔΣΑ). Σε περίπτωση που ο ενάγων μισθωτός ζητεί με την αγωγή του να του επιδικασθεί κάποιο ποσό για υπερεργασία, ο εναγόμενος εργοδότης, προς απόκρουση του αγωγικού αυτού αιτήματος, μπορεί να ισχυρισθεί ότι είχε συμφωνήσει με τον ενάγοντα ότι οι προσαυξήσεις για την υπερεργασία του θα καλύπτονταν από τον καταβαλλόμενο ανώτερο του νομίμου μισθό του. Ο ισχυρισμός αυτός συνιστά ένταση, καταλυτική της εν λόγω αξιώσεως,

που στηρίζεται στις διατάξεις των άρθρων 361 και 416 ΑΚ (βλ. ΑΠ 1221/2005 ΤΝΠ ΔΣΑ και ΔΕΝ 2005/1140 προκειμένου για εργατικές αξιώσεις που υπόκεινται σε συμψηφισμό). (...)